

✓ „Lenktynės“. Stirniukas ir šunelis (ar kiti turimi gyvūneliai) stoja prie „starto linijos“ lenktynėms. Po žingsnį žengs tas, kurio garsą (s ar š) vaikas išgirs žodyje;

✓ „Ženk žingsnelį“. Suaugusysis vardija žodžius, o vaikas, išgirdęs žodį, kuriame yra sutartas garsas, žengia žingsnelį. Jei suklysta- žengia žingsnį atgal.

Ikimokyklinio amžiaus pabaigoje (5-6m.) mokoma išskirti nurodytą garsą kalbos sraute, nusatyti pirmą, paskutinį žodžio garsus, atrinkti daiktus paveikslėlius, kuriuose yra nurodytas garsas, sugalvoti žodžių su juo.

✓ „Ožys“. Iš lėto skaitant eilėraščio posmą, vaikas, išgirdęs garsą „o“, iškelia ranką. Suklydus atsitupinama, išgirdus teisingai- vėl atsistojama. Ožį vysim iš darželio, ožiui duosim morką žalia. Opa opa opapa- ožiui morka, tau pupa;

✓ „Kas daugiau sugalvos?“ bandoma sugalvoti kuo daugiau žodžių, prasidedančių pasiūlytu garsu;

✓ „Suskaičiuok“. Tariant vieną garsą, vėliau du, tris garsus, vaikas turi pasakyti, kiek garsų girdėjo. Norint įsitikinti, ar teisingai suskaičiavo, paprašykime suploti tiek kartų, kiek garsų girdėjo.

✓ Skatinti vaiką nusakyti mokomo garso vietą žodyje (žodžio pradžia, vidurys, galas).

FONEMINĖS KLAUSOS LAVINIMAS IKIMOKYKLINIAME AMŽIUJE

Logopedė Edita Janušauskienė

Maži vaikai mokosi kalbėti, girdėdami aplinkinių kalbą. Mokydamiesi jie turi ne tik tinkamai nustatyti garso artikuliaciją (kalbos padargų padėti), bet ir gerai išgirsti, kokie kalbos garsai (fonemos) yra tariami. Gebėjimas išgirsti panašiai skambančius garsus vadinamas fonemine klausa.

Dažnai nutinka taip, kad vaikams kyla sunkumų skiriant kalbos garsus, tuomet jie nebekontroliuoja savo tarimo ir atsitiktinai ištaria tai vieną, tai kitą iš painiojamų garsų (k-t, s-š, z-ž, c-č l-r ir pan.).

Taigi,:

✓ **foneminė klausa**- gebėjimas skirti garsus jų klausantis (tai jokiū būdu nėra klausos sutrikimas!!!);

✓ **foneminės klausos neišlavėjimas** (trūkumas)- negebėjimas skirti panašiai skambančių garsų (todėl vieni vaikai sunkiau taria ilgesnius žodžius, kiti praleidžia garsus ar skiemenis, garsai sukeičiami vietomis, dar kiti painioja kalboje panašiai skambančius žodžius arba blogiau supranta greitą kalbą).

Nuo foneminės klausos išplėtojimo priklauso ir vaiko gebėjimas taisyklingai tarti garsus, ir skaitymo ir rašymo mokymasis, pradėjus lankyti mokyklą. Todėl ne veltui formuojant ir lavinant foneminę klausą, specialistai ir tėvai turi skirti daug laiko ir dėmesio. Pakankamai dėmesio ikimokykliniame amžiuje reikia skirti pirmajam lavinimo etapui- nekalbiniam garsų skyrimui (triukšmo šaltinio, aplinkos garsų). Tam naudojami specialūs nekalbinės klausos lavinimo žaidimai:

✓ Su mažesniais (2- 3–4 metų) vaikais galima pradėti nuo aplinkos ar žaislų garsų skyrimo. Pasiūlykite vaikui įsiklausyti ir papasakoti, ką jis girdi lauke (*mašinių ūžimą, medžių šlamėjimą, žingsnius*), aptarkite garsus (*tylus, triukšmingas, monotoniškas*).

✓ Galite pažaisti žaidimą „Kas skambėjo?“ Padėkite ant stalo keletą skambančių žaislų (galite panaudoti dėžutes su skirtingomis medžiagomis viduje). Kai vaikas paeiliui paklausys visų garsų, paprašykite jį trumpam užsimerkti ir paskambinkite vienu žaisliuku. Vaikas turi atspėti, kurio žaisliuko garsą jis girdėjo.

✓ Klausytis smulkių daiktų (gilių, smėlio, kruopų) barškėjimo dėžutėse ir surasti taip pat skambančias dėžutes.

✓ „Stebuklinga lazdelė“-padaryti vaikui gražią lazdelę, su kuria galima skambinti į įvairius daiktus ir išgauti skirtingus garsus.

✓ „Kas skambėjo pirma, o kas paskui“ –stebuklinga lazdele pabarškinti į butelį ir į stalą. Vaikas turi pakartoti veiksmų seką.

✓ „Kieno garsas“ – vaikai sėdi nususukę, o suaugęs plėšo popierių, pila vandenį, beldžia kaladėle, maišo arbatą šaukšteliu, kerpa žirkklėmis. Vaikai turi atspėti, kieno garsas.

✓ „Paklausyk ir padaryk“ – klausytis greito ir lėto beldimo, trepsėjimo. Pradžioje tą patį daryti kartu su pedagogu (ar vienu iš tėvų), vėliau vienam.

✓ „Sakyk ir plok“ – ritmiškai tariant garsažodžius, garsus palydėti juos plojimu, beldimu, trepsėjimu (*tuk-tuk, bam-bam, pliaukš-pliaukš*).

Paaugusius vaikus (4-5m.) jau galima mokyti nustatyti, ar yra nurodytas garsas garsų eilėje, skiemenyse, žodžiuose, pakartoti panašių skiemenų eiles (pvz.: um- un- am), atrinkti daiktus, paveikslėlius, kurių pavadinimuose yra nurodytas garsas. Patartina, kad vaikas, atlikdamas tokio pobūdžio užduotes, nematytų suaugusiojo artikuliacijos ir orientuotųsi tik į garsų skambesį:

✓ „Bailiukas“. Vaikui duodamas žaislinis kiškutis. Prašoma kiškiui padėti išgirsti vilko staugimą. Suaugusysis mėgdžioja įvairius gyvūnų garsus. Išgirdęs „aūū“, vaikas turi kuo greičiau kiškį užkišti sau už nugaros. (jei ši užduotis per lengva, siūloma slėpti kiškį nuo gyvatės. Vaikas tarp tariamų garsų turi išgirsti garsą „sss“).

✓ „Tiesa ar melas?“. Suaugęs rodo daiktą ar paveikslėlį ir aiškiai ištaria jo pavadinimą. Vaiko prašoma trinktelėti kumščiu į stalą, kai išgirsta tariant netaisyklingai (pvz. Batas- botas, padas- batas, galva- kalva, pėda- bala);